

A MÁSSALHANGZÓK

**(KÉPZÉSÜKKOR A LEVEGŐ A SZÁJÜREGBEN
AKADÁLYBA ÜTKÖZIK)**

A MÁSSALHANGZÓK CSOPORTOSÍTÁSA

- I.A hangszalagok működése szerint:
 - **Zöngés** (A hangszalagok rezegnek – ha a fejedre teszed a tenyered, miközben kimondod ezeket a hangokat érezhető a rezgés)
 - (b, d, dz, dzs, g, gy, j, l, (ly), m, n, ny, r, v, z, zs)
 - (Ha megjegyzed a zöngétleneket, nem kell bemagolni ezeket lásd „varázsmondat”)
 - **Zöngétlen** (A hangszalagok nem rezegnek – ha a fejedre teszed a tenyered, miközben kimondod ezeket a hangokat nem érezhető rezgés)
 - P, T, K, F, SZ, S, H, C, CS, TY
 - „Varázsmondat”: PaTaK FeSZeS Ha CöCSöTYö

A MÁSSALHANGZÓK CSOPORTOSÍTÁSA

- **2.A képzés helye szerint:**
- Ha kiejted a következő mássalhangzókat, érezheted, hogy máshol képezzük őket
- A -d, -n, -t hangok képzésekor a nyelvünk a fogunkhoz ér
- A -ny, -ty hangok képzésekor a szájpadlásunkhoz
- A képzés helye szerint az alábbi csoportokat különböztetjük meg:
 - **(nem kell bemagolni)**
 - *Ajakhangok:* b – p, m, v – f.
 - *Foghangok:* d – t, dz – c, dzs – cs, l, n, r, z – sz, zs – s.
 - *Szájpadláshangok:* g – k, gy – ty, j = ly, ny.
 - *Gégehang:* h.

MÁSSALHANGZÓTÖRVÉNYEK 1.

- Ha kettő vagy több mássalhangzó kerül egymás mellé egy szóban, gyakran hatnak egymásra.
- Figyeld meg a következő szót:
 - zse**b**kendő → kiejtve: zse**k**endő
 - **b** = zöngés hang
 - **k** = zöngétlen hang
 - Kiejtve a –**b** helyett –**k** hangot hallunk, megfigyelheted, hogy egy eredetileg zöngés hangból zöngétlen lett, így ejtésben két zöngétlen mássalhangzó kerül egymás mellé –zse**k**endő
 - Az egyik mássalhangzó (**k**) zöngésség szerint változtatta meg a mellette álló (**b**) hangot
 - Az ilyen változást nevezzük **ZÖNGÉSSÉG SZERINTI RÉSZLEGES HASONULÁSNAK**
 - Másik példa: fog**h**at kiejtve fok**k**hat (a zöngés –**g** a zöngétlen –**h** miatt zöngétlen –**k** hanggá alakult)

MÁSSALHANGZÓTÖRVÉNYEK 2.

- Ha kettő vagy több mássalhangzó kerül egymás mellé egy szóban, gyakran hatnak egymásra.
- Figyeld meg a következő szót:
 - azon**ban** → kiejtve: azom**ban**
 - Ha a már megismert zöngésség szerint vizsgáljuk:
 - Az -n zöngés, az -m is zöngés → e tekintetben nem történt semmi változás!
 - **Mi változott? – És miért?**
 - Ha kiejted az -n hangot érezhető, hogy a nyelvünk a fogunkhoz ér
 - Ha kiejted az -m hangot érezhető, hogy a képzéshez az ajkunkat használjuk
 - A hang képzésének a helye változott meg 😊 hiszen az -n foghang, míg az -m ajakhang
 - (A -b szintén ajakhang, emiatt változott az -n hang is ajakhanggá → -m)
 - Az ilyen változást nevezzük **KÉPZÉS HELYE SZERINTI RÉSZLEGES HASONULÁSNAK**
 - **(MINDIG AZ -N HANG FOG VÁLTOZNI! -M VAGY -NY LESZ BELŐLE)**

MÁSSALHANGZÓTÖRVÉNYEK 3.

- Ha kettő vagy több mássalhangzó kerül egymás mellé egy szóban, gyakran hatnak egymásra.
- Figyeld meg a következő szót:
 - anyja → kiejtve annya
 - **Mi változott?** A –j hang teljesen olyanná vált, mint a mellette álló (ny)
 - Ezt a változást azonban írásban nem jelöljük, hisz nem „annya”, hanem anyja - írásban
 - Az ilyen változást nevezzük **ÍRÁSBAN NEM JELÖLT TELJES HASONULÁSNAK**
 - **Teljes hasonulás, hiszen a hang, amelyik megváltozott teljesen olyanná vált, mint a mellette álló**
 - **Írásban nem jelölt, hiszen nem úgy írom, ahogy ejtem**
 - Egyéb példák: egészség, házsor, község, (ejtésben: egésség, hássor, kösség,)

MÁSSALHANGZÓTÖRVÉNYEK 4.

- Figyeld meg a következő szavakat:
 - Tollal, moss!, széppé, abban
 - **Mi változott?** Látszólag semmi, hiszen úgy ejtem, ahogy írom...
 - VISZONT: ha felbontod ezeket a szavakat, megkeresed a szótöveket:
 - Toll + val = tollal (NEM *Tollval*)
 - Mos + j! (a –j a felszólító mód jele) = moss! (NEM *Mosj*)
 - Szép + vé = széppé (NEM *szépvé*)
 - Megfigyelhető, hogy a toldalékok –val, -j, -vé, teljesen olyanná váltak, mint a hangok, amikhez kapcsolódtak
 - Az ilyen változást nevezzük **ÍRÁSBAN JELÖLT TELJES HASONULÁSNAK**
 - **Teljes hasonulás, hiszen a hang, amelyik megváltozott teljesen olyanná vált, mint a mellette álló**
 - **Írásban jelölt, hiszen úgy írom, ahogy ejtem**
- A mássalhangzótörvények közül megismerkedtünk a hasonulások négy fajtájával, a következő dián egy összefoglalót láthatsz ezekről!

HASONULÁS

RÉSZLEGES

Zöngéesség szerinti

(két msh. áll egymás mellett) Egy **zöngés**
Egy **zöngétlen**
Ejtésben változás =>
2 zöngés vagy 2 zöngétlen
(PaTaK FeSZeS Ha
CöCSöTYö – zöngétlenek)

Képzés helye szerinti

A két msh a képzés helyében különbözik
Mindig az –n fog átalakulni –m, vagy -ny lesz belőle
Pl.: azonban (azomban)
Billentyűzet (billentyűzet)

TELJES

Írásban nem jelölt

A két msh írásban eltér, ejtésben teljesen megegyeznek
Máshogy írjuk, mint ejtjük

Pl.: anyja (annya)
Szálljon (szájjon)

Írásban jelölt

Bontsd fel a szót szótőre és toldaléokra
Pl.: arccal = arc+val
→ a –v teljesen olyan lett mint a mellette levő hang

MÁSSALHANGZÓTÖRVÉNYEK 5.

- A hasonulásokon túl az alábbi négy mássalhangzótörvényt különböztetjük meg:
 - Összeolvadás
 - Rövidülés
 - Kiesés
 - Nyúlás

AZ ÖSSZEOLVADÁS

- Figyeld meg a következő szavakat:
 - Játszik, fonjad, kertje
 - Kiejtve: jáccik, fonnyad, kertye,
- Mi változott kiejtéskor a szavakban?
 - Játszik → a t és az sz hangok cc-vé alakultak → jáccik
 - $t + sz \rightarrow cc$
 - fonjad → az n és j hangok hosszú ny-é változtak → fonnyad
 - $n + j \rightarrow nny$
 - kertje → a t és j hangok ty hanggá alakultak → kertye
 - $t + j \rightarrow ty$
- Két **különböző** mássalhangzó állt egymás mellett, ejtéskor egy új, harmadik hangot hallunk
- Ha képlettel jelöljük: $a + b \rightarrow c$

RÖVIDÜLÉS

- Figyeld meg a következő szavakat:
 - Job**bb**ra, ot**tt**hon, var**rr**ta
 - Kiejtve: jobbra, othon, varta
- Három mássalhangzó állt egymás mellett, kettő megegyező, egy különböző
- A két azonos hang közül az egyiket nem ejtjük
- Ha képlettel jelöljük: **aab** → **ab**

KIESÉS

- Figyeld meg a következő szavakat:
 - Mondta, minnyáján
 - Kiejtve: monta, minnyáján
- Három mássalhangzó állt egymás mellett
- Mindhárom különböző
- A középsőt nem ejtjük
- Ha képlettel jelöljük: $abc \rightarrow ac$

NYÚLÁS

- Figyeld meg a következő szavakat:
 - Lesz, kisebb
 - Kiejtve: lessz, kisebb
- Egy mássalhangzó, de hosszúnak ejtjük
 - Les**sz** → Less**sz**
 - Kis**s**ebb → Kis**ss**ebb
 - Ha képlettel jelöljük: **a** → **aa**